

119

OCTUBRE
2011

EL MOMENT DE LA UNITAT PELS LIBIS

Juan Garrigues, Investigador principal, CIDOB

La mort de Gadafi obre una nova era a L3bia. Despr3s de vuit mesos de conflicte, el pa3s ha estat declarat oficialment "alliberat". Amb Gadafi en parador desconegut, persistia la preocupaci3 davant la possibilitat que les seves forces lleials (fins a 12.000 nom3s a Sirte) poguessin organitzar una guerrilla que obstru3s els esforços del Consell Nacional de Transici3 (CNT). Amb Gadafi esborrat del mapa i la sortida de l'OTAN a la vista, el futur de L3bia dep3n exclusivament en la capacitat que els libis tinguin de treballar junts.

Molts correran a fer balan3 del que representa ara L3bia en el context dels canvis que s'estan produint al M3n 3rab. Fran3a i el Regne Unit han vaticinat un gran futur per a L3bia amb l'esperan3a que el seu paper de lideratge en l'OTAN sigui gratament recordat. Per3 m3s enll3 d'alguns elements positius per a l'optimisme sobre el futur immediat de L3bia, existeixen tamb3 poderoses raons per a la preocupaci3. Abans d'avaluar-les, ser3 3til fer un pas enrere i repassar un debat diferent, que va tenir lloc fa nom3s un parell de mesos, quan les forces lleials a Gadafi van abandonar Tr3poli: l'3xit de la intervenci3 internacional.

Primer, estaven aquells que defensaven que l'actuaci3 de l'OTAN representava un nou model d'intervenci3 humanit3ria. "Liderant des del darrera", com ho va denominar un membre de l'administraci3 Obama, va ser reivindicat per alguns com un nou model perquè els EUA poguessin estar a l'al3ada dels seus principis de protecci3 de civils sense assumir per aix3 riscos excessius (zero v3ctimes per als soldats nord-americans), o diners gastats en llocs com L3bia (cost estimat de 1.000 milions de d3lars pels EUA), que era un pa3s considerat "no d'inter3 vital", com va dir el Secretari de Defensa, Robert Gates.

D'altra banda, els esc3ptics van argumentar que, amb m3s de 30.000 morts, no s'hauria aconseguit l'objectiu original de protegir als civils. A m3s, la decisi3 de traspassar el precepte de protecci3 de civils que estipulava el mandat de l'ONU, en favor d'una campanya a3ria que enderroqu3s el r3gim de Gadafi, portaria conseq38ncies negatives per al futur. Aconseguir el suport internacional necessari per a futures missions inspirades en el principi de la Responsabilitat de Protegir (R2P) ser3 m3s dif3cil en els propers anys. De fet, R3ssia i Xina ja han utilitzat la intervenci3 a L3bia com a excusa per oposar-se a actuar a S3ria.

El fruit d'aquest debat –així com la manera en què, en un context àrab més ampli, la revolució líbia serà recordada- només serà satisfactori una vegada que quedi clar què o qui reemplaça al règim de Gadafi. La Jamahiriyya (“l'estat de les masses”) de Gadafi era un sistema despòtic i ineficient del que la majoria de líbics està encantat d'haver-se'n desfet encara que, després de 42 anys, concorre la preocupació sobre com omplir l'enorme buit institucional existent. Un sistema judicial i uns partits polítics, entre altres coses, hauran de posar-se en marxa gairebé des del no-res. En veritat, el major desafiament per a Líbia està en superar les divisions internes i construir unes institucions legítimes que puguin facilitar la construcció d'un futur comú.

Serà difícil forjar un consens entre les faccions. L'assassinat del General Abdel Fatah Younis, el 29 de juliol, va ser un senyal inquietant. El president del CNT, Mustafa Abdul Jalil, va haver d'admetre que el crim va tenir el seu origen en una facció dels rebels. A més, mentre diferents faccions pressionen amb intensitat creixent per aconseguir influència en el si del CNT, el president Jalil i el primer ministre Mahmoud Jibril s'han vist forçats a prometre que dimitirien tan aviat caigués Sirte. Les fortes divisions regionals i tribals, que el propi Gadafi va ser incapaç de superar, amenacen avui l'estabilitat del CNT. Aquestes divisions podrien fins i tot haver-se accentuat arran de les lleialtats entre les diferents milícies forjades durant els mesos de conflicte.

Com ha estat el cas a Tunísia o a Egipte, els islamistes apareixen com l'actor polític més unificat i més ben organitzat. Els Germans Musulmans es mostren cada cop més actius, i individus com Abdelhakim Belhadj, comandant i antic emir del Grup Combatent Islàmic Libi, són actors influents que compten amb seguidors molt lleials. Encara que fins ara han actuat com una força positiva, a alguns els preocupa la seva capacitat per entendre's amb els liberals i amb altres actors, especialment durant el procés Constitucional que ha d'obrir-se aviat.

Existeixen altres reptes importants que Líbia haurà d'afrontar: acusacions de greus violacions de drets humans durant el conflicte per part d'ambdues bandes, la proliferació de míssils superfície-aire portables i d'altres armes, el retorn de centenars de milers de refugiats i de desplaçats interns, i la desmobilització de milícies fortament armades (fins a 120 només a Misrata), entre altres qüestions.

Davant aquest panorama, seria fàcil mostrar-se plenament pessimista. Però també existeixen algunes raons de pes per a l'optimisme.

En primer lloc està el fet que Líbia sigui un país amb una població petita (6 milions) i amb una enorme quantitat de reserves petrolíferes d'alta qualitat. Havent estat el sector petrolífer –en paraules de Dirk Vandewalle, expert a Líbia- “el gran pertorbador” sota el règim de Gadafi, el repte ara està en com pot passar de ser la base d'un sistema corrupte a transformar-se en el pilar de l'estabilitat d'un afortunat país àrab del Mediterrani. Partint d'una relativament elevada renda per càpita abans de la guerra (gairebé 15,000 dòlars en 2010), hauria de ser possible. Els primers senyals –amb la producció de petroli movent-se ràpidament i la iniciativa privada prolifera- són positives.

I malgrat les divisions, el CNT ha realitzat progressos que han superat les expectatives de la comunitat internacional. Comptant amb un equip de 70 persones, s'ha engegat un pla d'estabilització que ha aconseguit assegurar necessitats bàsiques com la falta de combustible o la recollida d'escombraries. Tal com l'enviat de l'ONU, Ian Martin, li va dir al Consell de Seguretat, Líbia no és un típic país post conflicte. Ha demostrat ser “una nació amb personal qualificat, preparats per liderar el país en molts aspectes”.

Líbia és també un país relativament homogeni a nivell ètnic i religiós. En ser gairebé àrabs sunnís en la seva totalitat, contràriament a allò que passa al Líban o a l'Iraq, els

libis no hauran de fer front a divisions fàcilment exacerbades per actors externs. Si els libis aconsegueixen superar divisions internes i crear institucions legítimes que unifiquin el país, Líbia podria convertir-se en un país estable i pròsper en una regió desesperadament necessitada d'històries d'èxit. En qualsevol cas, el camí a recórrer no serà fàcil.